

Duitsland: klein leger, grote wapenindustrie

[Achtergrond](#) - 21 april 2023 - Auteur: Sam de Graaff

Defensie ministers van zo'n vijftig landen komen vandaag weer bijeen op de vliegbasis bij het Duitse Ramstein. Ze praten over militaire steun aan Oekraïne. Een belangrijke rol is weggelegd voor Duitsland, dat ondanks jarenlange militaire terughoudendheid behoort tot de grootste wapenexporteurs ter wereld.

Het woord was nauwelijks te missen, afgelopen jaar: *Zeitenwende*. Bondskanselier Olaf Scholz stelde eind februari, kort na de Russische invasie in Oekraïne, dat sprake was van een [waterscheiding in de geschiedenis](#), een *Zeitenwende*, waarop Duitsland had te reageren.

Duitsland ging herbewapenen – en niet zo'n beetje ook. In 2022 gaf Duitsland nog 1,44 procent van de begroting uit aan defensie, stukken minder dan de VS (3,47), Frankrijk (1,90) en zelfs Nederland (1,65 procent). Vanaf 2024 zou dat percentage (ruim) boven de NAVO-norm van 2 procent moeten uitkomen, beloofde Scholz. Naast die structurele verhoging van het budget zou er nog eens 100 miljard euro beschikbaar worden gesteld.

Jarenlang was Duitsland zeer terughoudend op defensiegebied. Een erfenis van de Tweede Wereldoorlog en de jaren erna, waarin de gedachte 'nooit meer oorlog' zich had verankerd in het beleid. Dat vertaalde zich in een – gemeten naar de Duitse economie – klein leger en [relatief strenge regels rond wapenexporten](#). De in 2021 aangetreden regering-Scholz had zich voorgenomen nog terughoudender te worden met het exporteren van wapensystemen. Maar nu in Europa een oorlog was uitgebroken, zou Berlijn de defensieuitgaven fors gaan opschroeven. Ondertussen werd *Zeitenwende* verkozen [tot woord van het jaar](#).

Achterstallig onderhoud

Bij het leger lag nogal wat achterstallig onderhoud. Mocht Duitsland in een oorlog verzeild raken, dan zou [er slechts munitie zijn voor twee dagen](#), berekenden experts. Maar de taaie structuren bij Defensie remmen een vlotte modernisering van het leger. Wel heeft de nieuwe minister van Defensie Boris Pistorius het tempo van de besluitvorming opgevoerd.

De run op wapens is goed nieuws voor de Duitse wapenindustrie. Anders dan de Bundeswehr was die industrie toch al een speler van formaat. Bezien over de periode 2018-2022 was Duitsland de vijfde wapenexporteur ter wereld, blijkt uit jaarlijks onderzoek van [het Stockholm International Peace Research Institute](#) (Sipri) dat in maart verscheen. Alleen de VS, Rusland, Frankrijk en China voerden meer wapens uit. Die top vijf is samen goed voor driekwart van de wereldwijde export. Nederland stond op plek elf.

Het Sipri-rapport is wel wat vertekend, geven de onderzoekers zelf direct toe. Omdat het een periode van meerdere jaren beslaat, is het effect van de Oekraïne-oorlog nog maar beperkt zichtbaar. De Duitse export, goed voor 4,2 procent van het wereldtotaal, kromp over de gemeten vier jaar met 35 procent. Duitsland zakte naar plek vijf, waar het eerder nog in de top-drie stond.

Duitse wapenproducenten

Het land is met name sterk in de productie van pantserwagens. Dat is ook een van de belangrijkste werkterreinen van Rheinmetall, de grootste Duitse wapenproducent (vliegtuigbouwer Airbus, een Europees samenwerkingsverband, niet meegerekend). Rheinmetall, met de hoofdvestiging in Düsseldorf, boekte over 2022 [een omzet van 6,4 miljard euro](#), maar telt daar voor volgend jaar nu al een miljard bij op. Het orderboekje puilt uit: er staat nog voor bijna 30 miljard aan bestellingen open, schrijft de Süddeutsche Zeitung.

Veel wapensystemen worden gemaakt in samenwerkingsverband. Neem de Leopardtank, het bekende Duitse wapensysteem dat eerst niet en later [toch aan Oekraïne werd geleverd](#). De tank is ontwikkeld door Kraus-Maffei Wegmann (KMW), een andere belangrijke Duitse wapenproducent, maar het geschut komt van Rheinmetall. Naast Airbus, KMW en Rheinmetall behoren Hensoldt en de Diehl Group tot de vijf grote bedrijven van de Duitse wapenindustrie.

Duitsland is de vijfde wapenexporteur, maar het mondiale marktaandeel van 4,2 procent steekt schril af bij de 40 procent (!) van de VS

Een minder grote, maar zeer bekende Duitse wapenbouwer is Heckler & Koch, dat vooral handvuurwapens levert. En zo zijn er nog tal van wapenbedrijven. Bij elkaar werkten er volgens het Institut der Deutschen Wirtschaft in 2020 zo'n 55.500 mensen bij wapenproducenten. Inclusief toeleveranciers zou het zelfs gaan om 135.000 banen en een (indirecte) omzet van 30 miljard euro - [al zijn dat cijfers van de wapenindustrie](#) zelf.

Het militair terughoudende Duitsland kent zo een behoorlijk grote wapenindustrie.

Tegelijkertijd is ook enige nuance op z'n plek. Duitsland is de vijfde wapenexporteur, maar het marktaandeel van 4,2 procent steekt schril af bij de 40 procent (!) van de VS. En vergeleken met de [411 miljard euro omzet](#) van de Duitse auto-industrie, zijn de wapenproducenten maar kleine spelers.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/54984/duitsland-klein-leger-grote-wapenindustrie>